

Sosionomiopiskelijoiden tietoisuus ja taidot groomingin uhrin kohtaamiseen

Pipsa Heikkinen

Kia Koivula

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2024

Sosionomin tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomin tutkinto-ohjelma

HEIKKINEN, PIPSA & KOIVULA, KIA:
Sosionomiopiskelijoiden tietoisuus ja taidot groomingin uhrin kohtaamiseen

Opinnäytetyö 44 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Marraskuu 2024

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia sosionomiopiskelijoiden valmiuksia tunnistaa ja kohdata groomingin uhri. Lisäksi opinnäytetyössä tutkittiin, oliko grooming-teema tullut esille osana opintoja ja olisiko opintoihin tarpeellista lisätä tietoa siitä. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda grooming-ilmiötä enemmän esille etenkin sosionomiopiskelijoiden keskuudessa.

Tutkimus toteutettiin puolistrukturoituna kyselynä TAMKin lapsi- ja perhelähtöisen työn syventävän opintojakson valinneille sosionomiopiskelijoille. Tutkimusmenetelminä käytettiin sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista lähestymistapaa. Kvantitatiivista aineistoa käytettiin pääosin tukemaan kvalitatiivisen tutkimuksen analyysia. Tutkimusjoukoksi valikoitui lapsi- ja perhelähtöisen työn syventävän opintojakson valinneet opiskelijat, sillä etenkin lapsi- ja perhetyössä tieto groomingista olisi äärettömän olennaista. Internet on kiistatta yksi nykyajan kasvualustoista. Tämän vuoksi sen riskit on tunnettava ja tunnistettava lasten kasvun turvaamiseksi.

Tutkimustulokset osoittivat sosionomiopiskelijoiden yhdistävän ammattitaitoisesti jo oppimaansa teoriaa groomingiin, vaikkei aihe olisikaan täysin tuttu. Vastauksia analysoidessa kävi ilmi, että opiskelijoilla on täsmällistä tietoa groomingista, mutta kokevat epävarmuutta omasta osaamisestaan. Tulokset osoittivat myös sen, että tiedon lisääminen groomingista osana sosionomitutkinnon opintoja olisi tarpeen. Opintojen myötä karttuvat tiedot ja niiden yhdistäminen ammattitaitoiseen kohtaamiseen mahdollistavat sen, että tulevat sosiaalialan asiantuntijat pystyvät tunnistamaan uhriksi joutuneita lapsia ja auttamaan heitä selviytymään kriisin keskellä.

Asiasanat: grooming, lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, kohtaaminen

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

HEIKKINEN, PIPSA & KOIVULA, KIA:
Bachelor of Social Services Students Awareness and Abilities to Face the Victim
of Grooming

Bachelor's thesis 44 pages, appendices 3 pages
November 2024

The purpose of this thesis was to research the Bachelor of Social Services Students' abilities to recognize and encounter the victims of grooming. This thesis also researched if the studies provide enough information about grooming. The purpose was to increase awareness about grooming as a phenomenon to the students.

This study was qualitative and quantitative in nature, based on a half-structured survey given to those TAMK students who had chosen the child and family oriented work module. Quantitative methods were mostly used to support our qualitative methods. The research group was chosen based on information about grooming being necessary when working with children and families.

The results indicate that the students feel like they do not have a lot of information about grooming, but the knowledge they do have is very accurate. This implies that the students are insecure about their level of expertise regarding grooming. The results also show that the students hope for more information about grooming to be included in their studies. Education combining tangible information about grooming with the students ability to encounter their clients would enable future professionals to better recognize and support the victims of grooming.

Key words: grooming, sexual abuse of children, encountering

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	6
	2.1 Grooming	6
	2.2 Uhrin tunnistaminen	9
	2.3 Uhrin kohtaaminen	10
3	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	14
	3.1 Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	14
	3.2 Tutkimusmenetelmät ja kohdejoukko	14
	3.3 Aineiston hankinta	17
	3.4 Aineiston analyysi ja kuvaus	19
4	TUTKIMUSTULOKSET	21
	4.1 Vastaajien tietoisuus groomingista	21
	4.2 Vastaajien valmiudet uhrin tunnistamiseen ja kohtaamiseen	23
	4.3 Grooming osana sosionomien tutkinto-ohjelmaa	27
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	29
	5.1 TAMKIn sosionomiopiskelijoiden tietoisuus groomingista terminä	29
	5.2 Opiskelijoiden valmiudet uhrin tunnistamiseen ja kohtaamiseen	30
	5.3 Opiskelijoiden kokemus grooming-teemasta osana opintoja	32
6	POHDINTA	34
	6.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	34
	6.2 Opinnäytetyön prosessi ja jatkotutkimusehdotukset	36
	LÄHTEET	38
	LIITTEET	42
	Liite 1. Kyselylomake 1 (2)	42
	Liite 1. Kyselylomake 2 (2)	43
	Liite 2. Tiedote opiskelijoille	44

1 JOHDANTO

Teknologian kehittyminen luo upeita mahdollisuuksia, mutta sillä on myös varjopuolensa. Internetin myötä lasten seksuaaliselle hyväksikäytölle on tullut uusi muoto, niin kutsuttu ”grooming”. Ennen hyväksikäytön on tunnistettu tapahtuvan vain fyysisissä tilanteissa, mutta nykyään sitä voi tapahtua ihan missä vain ja milloin vain. (Laiho 2007, 27.)

Nykyään lapset ja nuoret varttuvat internetin parissa. Tästä huolimatta heidän taitonsa suodattaa sieltä saamaansa tietoa ei ole synnynnäistä. Lapset altistuvat netin vaaroille yhä nuorempina. (Pelastakaa Lapset 2021, 8; Rodríguez-de-Dios, van Oosten & Igartua 2018, 186–198.) THL:n (2023) toteuttaman kouluterveyskyselyn mukaan suurin osa seksuaalisesta häirinnästä koetaan internetin välityksellä. On entistä tärkeämpää, että lasten huoltajat ja heidän kanssaan vuorovaihtuksessa olevat aikuiset ovat entistä valveutuneempia internetin vaaroille. Lapsi ei pysty itsenäisesti eikä ilman opastusta huomaamaan netin vaaroja tai suodattamaan haitallista informaatiota.

Tässä opinnäytetyössä lähdemme tarkastelemaan groomingia netissä tapahtuvana hyväksikäyttönä. Halusimme keskittyä tässä opinnäytetyössä tutkimaan groomingin uhrin tunnistamista Tampereen ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoiden näkökulmasta. Samalla halusimme tutkia myös heidän mielipiteitään, kuinka hyvin aihe tulee esille osana opintoja tai olisiko grooming-tietoisuuden lisääminen osaksi opetussuunnitelmaa tarpeen. Pystyvätkö tulevaisuuden sosiaalialan ammattilaiset vastaamaan tähän internetin varjopuoleen? Pysyykö korkeakoulututkinto mukana muuttuvissa haasteissa?

Opinnäytetyössämme tulemme käyttämään termiä lapsi puhuttaessa kaikista alle 18-vuotiaista henkilöistä. Groomingilla puolestaan tarkoitamme internetissä tapahtuvaa seksuaaliseen hyväksikäyttöön johdattelevaa toimintaa.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Grooming

Sosiolingvistiikan professori Lorenzo-Dus (2023, 29–30) pohtii teoksessaan groomingin etymologiaa. Hän kirjoittaa, ettei grooming-termin alkuperä ole seksuaalisessa hyväksikäytössä tai seksuaalisessa kontekstissa ollenkaan. Groomingia sanana on käytetty ja käytetään edelleen kuvaamaan eläimen turkin hoitoa tai ihmiselle siistin ulkomuodon valmistelua. Toisaalta groomingista voidaan puhua sosiaalisen groomingin kontekstissa, jolla tarkoitetaan sosiaalisten suhteiden luomista ja ylläpitoa.

Sosiaalisten suhteiden luominen vaatii riskien ottamista luottamuksen suhteen; minä hetkenä hyvänsä voidaan luottamustamme käyttää hyväksi. On kuitenkin mahdotonta elää niin, ettemme antaisi tätä luottamusta kenellekään, sillä sosiaaliset suhteet ovat meille elinehto. Grooming-terminä sopii siis monellakin tapaa seksuaalisen hyväksikäytön kontekstiin. Groomingissa olennaista onkin luottamuksen antaminen, suhteen luominen, hoivaaminen ja valmistelu. (Lorenzo-Dus 2023, 29–30.)

Grooming-termille ei ole yksiselitteistä suomenkielistä käännöstä. Groomingin käsitettä käytetään kuitenkin niistä internetissä tapahtuvista teoista, joiden tarkoituksena on luoda pohja seksuaaliselle hyväksikäytölle. Kyseessä on siis niin sanotusti houkutteluprosessi. (Karjalainen 2007, 16.) Tällaisia houkuttelun keinoja ovat esimerkiksi sanat, eleet, lahjominen sekä rakkauden ja kiintymyksen osoitukset, jotka houkuttelevat lasta suhteeseen hyväksikäyttäjän kanssa. Näiden tekojen taustalla on tarkoitus luoda luottamusta sekä merkityksellisyyttä ja näin mahdollistaa seksuaalinen hyväksikäyttö. (Laitinen 2007, 33.)

Nykymaailmassa internetiä voidaan pitää yhtenä lasten kasvualustana – se tarjoaa tietoa, mahdollistaa yhteydenpidon muihin ja liittymisen eri ryhmiin sekä luo mahdollisuuden eri roolien kokeiluun ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. In-

ternetin rooli nykypäivän lasten ja nuorten maailmassa on kiistaton. Lapsi ei kuitenkaan vielä hahmota internetin globaaliutta, jonka vuoksi internetissä julkaiseminen ja toimiminen voi olla riskialtista. Lapset saattavat altistaa itsensä huomattaankin internetin saalistajille eivätkä tunnista tullessa seksuaalisesti hyväksikäytetyiksi. Aikuisen vastuu ja velvollisuus on suojella lasta kaikin tavoin vaaroilta, jolloin myös internetin vaaroihin perehtyminen on tärkeää. (Kauppinen 2007, 38–40.) Kuinka hyvin nämä internetin saalistajat, groomaajat, tunnistetaan tai kykeneekö aikuinen tunnistamaan internetissä tapahtuneen seksuaalisen hyväksikäytön piirteet lapsessa?

Jotta voisimme auttaa groomingin uhriksi joutuneita lapsia, on olennaista ymmärtää, mitä grooming on ja miten se tapahtuu. Lorenzo-Dus (2023, 33–41.) jakaa groomingin kolmeen olennaisimpaan osioon: jakaminen (sharing), luottaminen (trusting) ja osallistuminen (engagement). Jakaminen on ihmisille luontainen tapa luoda yhteyksiä muihin ihmisiin. On luonnollista, että tämä jakaminen on laajentunut myös digitaaliseen ympäristöön, jossa pääsemme luomaan sosiaalisia yhteyksiä ympäri maailman. Groomaajat kuitenkin hyväksikäyttävät tätä positiivista retoriikka, joka ympäröi jakamista. Tämän retoriikan vuoksi lapset jakavat helpommin groomaajan kanssa henkilökohtaisiakin asioitaan ja luovat yhteyttä tekijään.

Jakaminen on olennaista luottamuksen luomisessa ja toisaalta luottaminen on olennainen osa jakamisen intensiteettiä. On tutkittu, että digitaalisessa ympäristössä luottamuksemme muihin on huomattavasti korkeampi. (Lorenzo-Dus 2023, 33–38; Metzger & Falnagin 2013.) Tämä antaa groomaajalle paremmat mahdollisuudet luoda luottamuksellista suhdetta lapseen, joka taas mahdollistaa sen, että lapsi lähtee mukaan seksuaalissävytteiseen keskusteluun ja jakaa mahdollisesti kuvia itsestään. Mikään näistä ei kuitenkaan toteudu, ellei groomaaja saa lapsen huomiota ja houkuteltua häntä osallistumaan keskusteluun. (Lorenzo-Dus 2023, 38–40.)

Groomaaja etsii usein kolmea ominaisuutta uhristaan: saatavuutta, mahdollisuutta ja haavoittuvuutta. Olennaisimpana ominaisuutena näistä voidaan pitää haavoittuvuutta. Haavoittuva lapsi hakee herkemmin tukea internetin välityksellä,

joka mahdollistaa groomaajalle suhteen luomisen. Uhreja etsitään usein chat-huoneista ja lähestytään yksityisviestillä. (O'Connell 2003, 3–6.) Jotkut groomaajat lähestyvät mahdollisimman monia lapsia lisätäkseen mahdollisuuksiaan uhrin saamiseen (Lorenzo-Dus 2023, 40).

Osa groomaajista esittää netissä nuorempaa kuin ovat ja pyrkivät näin saamaan lapsen lähestymään heitä tai lähtemään helpommin keskusteluun mukaan. Huomattava osa tekijöistä ei kuitenkaan esitä nuorempaa. Olemalla totuudenmukaisia iästään saalistajat pyrkivät luomaan luottamuksellista suhdetta lapseen. (O'Connell 2003, 7.) Tämä saalistajan rehellisyys luo jo itsessään valta-asemaa. Lisäksi tekijän tavat houkuttaa lasta ja luoda luottamusta kasvattavat tekijän ja uhrin välistä epätasapainoista asetelmaa (Laitinen 2007, 34.) Valta-aseman ja luodun merkityksellisyyden tunteen vuoksi uhri tuntee usein vahvoja positiivisia tunteita, jopa rakkautta groomaajaansa kohtaan. Nämä tekijät mahdollistavat sekä seksuaalisen hyväksikäytön tapahtumisen että lapsen vaikenemisen asiasta.

Groomingin prosessista on yksityiskohtaisempiakin tulkintoja, mutta perusta on aina sama: uhrin etsiminen ja löytäminen, yksityisen keskustelun käyminen, jonka aikana groomaaja käyttää strategisoitua kommunikointia ja lopulta seksuaalinen kanssakäyminen kuvien vaihdolla, nettikameran välityksellä, seksuaalisella keskustelulla tai kasvotusten näkemisellä. (Staksrud 2013, 153.)

Aina lapsi ei edes ymmärrä tulleensa houkuteluksi seksuaalisiin tekoihin. Toisinaan ymmärrys saattaa kuitenkin syntyä vastapuolen houkuttelusta ja viettelystä vasta sitten, kun suhde on jo edennyt hyväksikäytön tasolle. (Laiho 2007, 27.) Lapsi on saattanut aluksi vastailta viesteihin ja olla muutenkin aktiivisessa roolissa suhteen syntymiselle. Tämän vuoksi uhri voi kokea, että hän on syyllinen tilanteeseen ja vaikuttanut omalla toiminnallaan sen jatkumiseen. Lapsi saattaa myös kokea häpeää mahdollisten viestien ja kuvien lähettelystä sekä pelätä etukäteen häpeän tunnetta tapahtumien tullessa julki. Myös muiden ihmisten tulevat reaktiot voivat aiheuttaa pelkoa ja tilanteesta vaikenemista. (Pelastakaa Lapset 2021, 14–15.)

Grooming-tapauksia tutkittaessa on huomattu, että lapsi ei siis aina osaa, uskalla tai halua hakea apua. Taustalla voi olla, ettei lapsi tunnista tullessa uhriksi tai koe tilanteen olleen niin vakava. Toisaalta taustalla voi olla myös niin suuri häpeän tunne, ettei lapsi koe pystyvänsä puhumaan aiheesta. (Pelastakaa Lapset 2021, 37.) Olisi siis tärkeää, että aikuinen tunnistaisi tilanteen ennen sen menemistä hyväksikäytön puolelle ja osaisi puuttua tilanteeseen. Näin voimme turvata lasten kehityksen ja suuremmilta vahingoilta välttyään.

2.2 Uhrin tunnistaminen

Groomingin tunnistaminen on haastavaa sen monimutkaisuuden ja jatkuvan muuttuvuuden vuoksi. Kuitenkin työntekijöiden ja ammattilaisten ammattitaito sekä koulutustuneisuus ovat merkittävässä asemassa uhrin tunnistamisessa. (Kreivi 2019, 21.) Aiheesta tietämätön tai siihen perehtymätön henkilö ei kykene tunnistamaan ilmiötä tai nimeämään sitä, jolloin myös moni grooming-tapaus voi jäädä työntekijältä huomaamatta. Tietoisuuden lisääminen siis helpottaa groomingin tunnistamista ja mahdollistaa tapausten ilmi tulemisen.

Aikuisen luoma keskusteleva ilmapiiri auttaa myös tunnistamaan groomingin. Lapsen lähiaikuisten olisi hyvä tuoda groomingin teema esille ennaltaehkäisevässä mielessä. Näin ollen uhrilla olisi mahdollisuus itsekkin kyetä huomaamaan vaaran merkit ja uskallus tukeutua aikuiseen. (Kreivi 2019, 21.) Aina lapsi ei tunnista itse joutuneensa uhriksi eikä se ole ikinä lapsen vika. Tällöin aikuisen olisi hyvä olla tietoinen lapsessa ilmenneistä merkeistä, jotka voivat kertoa uhriksi joutumisesta.

Lapsessa voi olla merkkejä, jotka herättävät huolen ja epäilyksen groomingista. Esimerkiksi muuttunut käytös, ahdistuneisuus ja masentuneisuus, eristyneisyys kavereista tai epämääräiset vihjailevat lausahdukset omasta tilanteesta saattavat olla merkkejä groomingin uhriksi joutumisesta. Groomingin edetessä fyysiseen tapaamiseen myös fyysiset väkivallan merkit voivat kertoa lapsen joutumisesta hyväksikäytön kohteeksi. (Valoaho 2013, 25). Muita merkkejä groomingista voi-

vat olla puhelimen sisällön salailu ja puhelimen piilottaminen, uusien yhteystietojen ilmaantuminen lapsen puhelimeen, tunteiden merkittävä heilahtelu tai turhautuneisuus internetin käytön jälkeen sekä puhelimen tai muun uuden laitteen ilmaantuminen lapsen käyttöön (NNECA 2019).

Epämääräisten muutosten ja merkkien ilmaantuessa aikuisen hälytyskellojen tulisi soida. Kaikki hälytysmerkit eivät kuitenkaan tarkoita seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi joutumista vaan syynä voi olla jokin muu muuttunut elämäntilanne. Tämän vuoksi aikuisen on otettava huoli puheeksi sensitiivisesti ennen kuin tekee omia päätelmiään tilanteesta. Pahimmassa tapauksessa liian suoraan esitetty olettaus groomingista saattaa saada lapsen vaikenemaan kokonaan ja häpeilemään aktiivista rooliaan uhrina. (Valoaho 2013, 25.) Tämän vuoksi aikuisella olisi hyvä olla tietoisuus groomingista ja aiheen sensitiivisyydestä.

2.3 Uhrin kohtaaminen

Onnistunut kohtaaminen on avainasemassa groomingin tunnistamisessa. Aikuisen on kyettävä luomaan turvallinen ilmapiiri ja oltava aidosti läsnä lasta kohdattaessa. Myös hyväksyvä asenne on erittäin tärkeä osa onnistunutta kohtaamista ja edesauttaa groomingin merkkien tunnistamisessa. (Valoaho 2013, 25.) Kohtaamistilanteessa aikuinen on siis vastuullisessa asemassa keskustelun eteneemisestä ja lapsen arvostavasta kohtaamisesta.

Onnistuneen kohtaamisen lähtökohtana on dialoginen minä-sinä suhde, jossa vuorovaikutus on molemminpuolista, luottamuksellista ja arvostavaa. Arvostava, onnistunut kohtaaminen on ammatillisuutta, mutta ammatillisuus ei suoraan tarkoita onnistunutta kohtaamista. Aitoon, arvostavaan, onnistuneeseen kohtaamiseen vaaditaan aivan erityisiä taitoja, sillä oikotietä onneen ei ole. Kohtaamiseen ei voi antaa yleispäteviä ohjeita, joilla onnistua joka kerta. (Mattila 2007, 12.)

Kohtaaminen rakentuu muun muassa sanallisista ja sanattomista viesteistä. Sanattomaan viestintään kuuluu eleitä, ilmeitä, katsekontaktia ja tilassa liikkumista, joilla on suuri merkitys kohtaamistilanteessa. Sanattomalla viestinnällä voidaan

vaikuttaa sanojen voimaan. (Dunderfelt 2016, 14; 21.) Tietoisuus siis itsestä, omista eleistä ja sanomisista on esiarvoisen tärkeää.

Jokaisessa kohtaamisessa vaikuttavat omat tunteet ja aikaisemmat kokemukset, joten siksi on tärkeää tarkastella omia reaktioita ja ajatuksia, sekä tunnistaa nämä itsessä. Hyvä tuntemus omista tunnetiloista auttaa myös tunnistamaan kohdattavan tunnetiloja. (Silvennoinen 2004, 55.) Etenkin lasten kohtaamisessa aikuisen oma avoimuus sekä etäisyys omiin näkökulmiin ja päätelmiin korostuu (Valoaho 2013, 24). Lapset ovat usein herkkiä aistimaan ja tarkkailemaan, kuinka avoin aikuinen oikeasti on. Lapset saattavat jopa testatakin rajoja. Lapsien kohtaamisessa olennaista on kunnioituksen osoitus samalla tasolla kuin aikuisten kanssa. Lapsen kunnioittamiseen kuuluu olennaisesti lapsen itsearvostuksen ja omanarvontunteen lisääminen sekä hänen perusoikeuksiensa turvaaminen. Lapsi kuuluu kohdata niin, että kohtaaminen on luotu hänelle. Kohtaamisessa on tarpeeksi tilaa ja aikaa, rohkaisua, kannustusta ja moitteiden olemattomuutta. (Mattila 2007, 49.)

Ammatillinen kohtaaminen alkaa usein jo ennen todellista kohtaamishetkeä (Koponen 2017, 165). Asiakkaasta katsotaan mahdollisesti ennakkotietoja, pohditaan valmiiksi joitain ratkaisuja, valmistellaan tapaamistilaa ja varaudutaan ongelmatilanteisiin. Tapaamisen suunnitteleminen luo ennako-oletuksia toisesta henkilöstä ja tapaamisen sujumisesta. Vaikka tapaaminen pitäisikin suunnitella, olisi tärkeää saapua tilanteeseen läsnäolevana ja valmiina joustamaan omista käsityksistä. Vain näin on mahdollista luoda turvallinen ja aidosti kohtaava tilanne. Vuorovaikutustilanteita ei voikaan täysin suunnitella etukäteen, vaan ne rakentuvat siinä hetkessä kaikkien osallistujien yhteistoimesta. Tällaisessa vuorovaikutustilanteessa luodaan turvallista, luottamuksellista ilmapiiriä, jossa jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa tilanteeseen. (Koponen 2017, 165.) Ammatillainen ei voi ikinä valmiiksi miettiä, miten tapaaminen etenee tai tulee päättymään. Hyvää ammatillisuutta osoittaa omista ennakkokäsityksistä irtaantuminen.

Ammatillisessa kohtaamisessa työntekijä on tahtomattaankin valta-asemassa. Vuorovaikutuksen on tarkoitus olla vastavuoroista, arvostavaa ja luottamusta ra-

kentavaa, siksi asiantuntijan roolissa olevan on tärkeää tiedostaa oma valta-asemansa ja pyrkiä muokkaamaan omaa statusilmaisuaan. (Routarinne 2007, 110.) Valta-asemaa pystyy purkamaan omalla käyttäytymisellään sekä myös fyysisellä asettautumisella tilanteeseen. Esimerkiksi työntekijän istuminen pöydän takana korostaa valta-asemaa, kun taas rinnatusten istuminen purkaa sitä. (Silvennoinen 2004, 26.) Ammatilaisen vastuulla on tehdä tilanteesta tasapuolinen ja kunnioittava.

Vaikka kohtaamisen on tarkoitus olla tasapuolinen, on työntekijällä kuitenkin vastuu keskustelun etenemisessä ja ohjaamisessa. Työntekijän on esimerkiksi valittava sanansa tarkasti ja osattava ohjata keskustelua eettisesti johdattelematta vastausten laatua. Haastattelutilanteessa lapsi saattaa kokea sosiaalista painetta, jolloin hän alkaa helposti muuttamaan vastauksia kuulijansa odotusten mukaisesti. (Korkman 2007, 102–103.) Tämän vuoksi tilanne vaatii ammatilaiselta erityistä herkkyyttä, jotta kohtaaminen onnistuu eettisesti ja lapselle turvallisesti.

Ammatillinen kohtaaminen voi tapahtua myös chatin välityksellä, joka tuo omat haasteensa turvallisen ja laadukkaan kohtaamisen luomiseen. Varsinkin kun puhutaan netin välityksellä tapahtuvasta groomingista voi korjaavan ja turvallisen keskusteluyhteyden luominen netissä olla haaste. Myös väärinkäsitysten vaara on digitaalisessa keskustelussa suuri. Siksi onkin hyvä käyttää muita kirjallisen ilmaisun keinoja, kuten hymiöitä ja kiinnittää huomiota käyttämiinsä sanavalintoihin. Ammatilaiselle haasteen luo lapsen tunnetilojen tunnistamisen kirjoitetusta kielestä. (Viljakainen & Nygård 2016, 90.)

Virtuaaliset auttamisympäristöt ovat myös suuri mahdollisuus. Internetin tarjoama anonymiteetti voi luoda turvaa lapselle puhua vaikeista asioista ensimmäistä kertaa ja rohkaista näin hakemaan apua myös reaali maailmassa. Internetissä paljon aikaa viettäville lapsille, joille groomingin uhriksi joutuminen on suurempi riski, voi chat-palvelu ollakin se helpompi ja turvallisemmän tuntuinen vaihtoehto hakea apua. (Granholm 2010, 176–177.)

Kelle tahansa ihmiselle on hankalaa puhua haavoittavista kokemuksista. Niihin liittyy suurta tunnetaakkaa, kuten häpeää, pelkoa ja alemmuuden kokemusta.

Varsinkin omasta pahuudesta ja pimeydestä on vaikeinta keskustella. Nämä luovat häpeän tunnetta, hylätyksi tulemisen pelkoa, syyllisyyttä ja oman arvon alenemista. Siksi työntekijällä onkin tärkeä asema luottamussuhteen luomisessa, jotta lapsi valitsee puhua kipeistä asioista riskin yli. (Isokorpi 2004, 147.) Juuri groomingin uhriksi joutuminen voi luoda kokemuksia omasta pahuudesta. Tällöin lapsen voi olla todella hankala puhua asiasta, jossa kokee olleensa aktiivinen osapuoli. Lapsen aktiivinen rooli groomingin uhrina voi luoda tunteen, että on itse syyllinen tapahtuneeseen, mikä aiheuttaa suura häpeää ja vaikeuttaa asiasta puhumista.

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

3.1 Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kartoittaa sosionomiopiskelijoiden tietoisuutta groomingista sekä heidän valmiuksiaan uhrin kohtaamiseen. Tutkimme myös, olisiko opiskelijoiden mielestä tärkeää lisätä tietoa aiheesta opintoihin tai johonkin tiettyyn opintojaksoon.

Opinnäytetyömme tavoitteena on herättää sosionomiopiskelijoiden keskuudessa sekä laajemminkin sote-alalla keskustelua groomingista ja uhrien tunnistamisesta sekä kohtaamisesta.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Millainen tietoisuus opiskelijoilla on groomingista?
2. Millaiset valmiudet opiskelijat kokevat omaavansa groomingin uhrin tunnistamiseen ja kohtaamiseen?
3. Miten sosionomiopiskelijat kokevat tällaisen sisällön tarpeellisuuden lisäämisen osaksi koulutustaan?

Sosionomien tutkinto-ohjelmasta ei suoranaisesti käy ilmi, käsitelläänkö koulutuksessa groomingia. Tämän vuoksi koimme tärkeäksi lähteä tutkimaan asiaa tarkemmin näiden tutkimuskysymysten kautta.

3.2 Tutkimusmenetelmät ja kohdejoukko

Käytimme opinnäytetyössämme tutkimusmenetelminä sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista lähestymistapaa. Kvalitatiiviselle eli laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä pyrkiä ymmärtämään tutkimuksessa tarkasteltavaa ilmiötä tutkimuksen

kohteena olevien henkilöiden näkökulmasta. Tällä tarkoitetaan sitä, että kiinnostus on näiden henkilöiden kokemuksissa, ajatuksissa, tunteissa ja niissä merkityksissä, joita nämä ihmiset tutkimuksen kohteena olevalle asialle antavat. (Juuti & Puusa 2020, 9.) Laadullinen tutkimus nimenomaan pureutuu ilmiöihin ja monitulkintaisiin, subjektiivisiin, asioihin ihmisten kokemusten perusteella. Laadullinen tutkimus on loistava väline tutkia ihmisen monimuotoista sosiaalista todellisuutta. (Vilkkä 2021, 11.) Myös Juuti ja Puusa (2020, 56) tukevat ajatusta laadullisen tutkimuksen perustumisesta ihmisten subjektiivisten kokemusten ja näkemysten tarkasteluun.

Laadulliselle tutkimukselle tyypillinen piirre on tutkimuksen muotoutuminen sen edetessä. Tutkimus toteutetaan joustavasti eikä tutkimussuunnitelma ole kankea raami tutkimukselle. Laadullisessa tutkimuksessa suunnitelma muuttuu olosuhteiden mukaisesti. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2014, 164.) Laadullisessa tutkimuksessa tyypillistä on myös se, että analyysi on mukana koko tutkimusprosessin ja tiedonkeruun läpi (Kananen 2014, 18).

Opinnäytetyössämme on myös kvantitatiivisen tutkimuksen piirteitä. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus pyrkii yleistämään jotain joukkoa. Kvantitatiivinen tutkimus analysoi dataa määrällisesti tilastollisin menetelmin. Tarkoituksena on tuottaa perusteltua, luotettavaa tietoa. (Kananen 2008, 10.) Opinnäytteessämme keräsimme osittain kvantitatiivista aineistoa tukemaan opinnäytteemme kvalitatiivista pääpainoa. Koimme tärkeäksi saada määrällistä tietoa laadullisen tiedon lisäksi.

Kvantitatiivinen sekä kvalitatiivinen tutkimus tuottavat erilaista tietoa. Molempien metodien käyttäminen on perusteltua, mikäli tarvitaan erilaisia menetelmiä tulosten vahvistamiseen. (Kananen 2008, 10–11.) Koimme hyötyvämmä tässä opinnäytetyössämme molemmista metodeista. Halusimme tutkia sosionomiopiskelijoiden omia ajatuksia ja subjektiivista todellisuutta liittyen groomingiin ja omiin koulutuksen kautta saamiinsa valmiuksiin. Toisaalta halusimme myös tutkia vas-

tausmääriä aihealueittain ja näin ollen kerätä kvantitatiivista tietoa opiskelijaryhmän yhteisistä havainnoista. Molemmat tiedot tukevat toinen toisiaan ja antavat meille tärkeää tietoa.

Kanasen (2014, 31) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tärkeää on kohdejoukon liittyminen tutkimuksen aihealueeseen ja tutkimuskysymyksiin. Tämän vuoksi kohdejoukoksemme valikoitui Tampereen ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoiden muodostama ryhmä. Rajasimme kohdejoukon lapsi- ja perhelähtöisen työn moduulin valinneisiin opiskelijoihin. Kyseiselle kurssille oli ilmoittautunut vuonna 2024 keväällä 35 opiskelijaa. Nämä opiskelijat koostuivat toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoista, joten heiltä löytyi jo laajempaa näkökulmaa opintojen kokonaisuudesta sekä he pystyvät mahdollisesti tarjoamaan näkökulmaa grooming-aiheen lisäämiseksi osaksi sosionomin tutkinto-ohjelmaa. Koemme sosionomeiksi kouluttautuvat opiskelijat tärkeäksi tutkimusjoukoksi, sillä he tulevat mahdollisesti kohtaamaan työssään seksuaalirikoksen uhriksi joutuneita lapsia.

Lapsi- ja perhelähtöinen moduulin opintojakso sisältää laajasti lasten ja perheiden tukemiseen liittyvää teoriaa, peräti 10 opintopisteen verran. Opintojakson sisältö koostuu seuraavanlaisista asioista:

- huolen puheeksi otto, lapset puheeksi, varhainen tuki, vanhemmuuden ja parisuhteen (ero- ja uusperheiden auttaminen) tuki, ehkäisevä väkivaltatyö
- lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen liittyvät tekijät, lapsen oikeudet ja suojelun tarve
- pedagoginen ja terapeuttinen työorientaatio
- lapsiperheiden palvelujärjestelmät ja perhekeskusmalli
- monikulttuurisuus
- perheen toimijuus ja vanhemmuuden tukeminen
- laiminlyönti, kaltoinkohtelu ja perheväkivalta
- lapsen ja perheen hyvinvoinnin, tilanteen ja tuen tarpeen kartoittaminen
- ennaltaehkäisevä – ja varhainen tuki
- positiivinen ja arvostava pedagogiikka
- kehityshaasteet ja siirtymävaiheet eri elämänkulun vaiheissa
- huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

- kasvu- ja lähiympäristöt (neuvola, varhaiskasvatus ja koulu), kohtaamispaikat, perhekeskukset, perhepalvelut
- lapsen etu, lapsen ja perheen yksilöllisyys, osallisuus ja asiantuntijuus
- monitoimijaisuus, Luo luottamusta – suojele lasta verkkokurssi, verkostotyö, palveluohjaus
- lasten oikeuksien sopimus, sosiaalihuoltolaki, dokumentointi, vaitiolovelvollisuus, tietojen luovuttaminen.

(Tampereen Ammattikorkeakoulu 2023.)

Todella monet kohdat opintojaksosta tukevat opinnäytetyömme aihetta. Mainitsemisen arvoiseksi kohdiksi opintojakson sisällöstä nostaisimme lasten oikeudet, ennaltaehkäisevä – ja varhainen tuki, huolen puheeksi otto sekä lapsen ja nuoren kasvuun liittyvät tekijät. Opintojakson sisällöstä ei tule suoraan ilmi, käsitelläänkö groomingia kurssilla, joka oli hyvä ottaa huomioon kyselyä luodessa ja vastauksia analysoidessa.

3.3 Aineiston hankinta

Toteutimme opinnäytetyömme kyselynä lapsi- ja perhelähtöisen työn moduulin opiskelijoille. Kyselylomakkeemme oli muodoltaan puolistrukturoitu eli se sisälsi avoimia kysymyksiä sekä kysymyksiä, joissa oli valmiit vastausvaihtoehdot. Opinnäytetyömme pääpaino on laadullisissa vastauksissa, mutta koimme tärkeäksi kerätä myös määrällistä tietoa vastausten tueksi. Näin ollen saimme puolistrukturoidulla kyselyllä kerättyä myös niin laadullista kuin määrällistäkin tietoa. Kyselyn muodon valinnassa on hyvä huomioida tiedon tarpeen määrä. Mitä enemmän pohjatietoa ja selvyyttä aiheeseen halutaan saada, sitä avoimempi kyselyn on oltava. (Ronkainen & Karjalainen 2008, 35–36.)

Selvitettäessä opiskelijoiden tietoisuutta ja taitoja groomingiin liittyen, koimme hyödylliseksi sisällyttää kyselyyn paljon avoimia kysymyksiä monivalintavaihtoehtojen rinnalle. Avointen kysymysten sisällyttäminen tutkimukseen antoi opiskelijoille mahdollisuuden pohtia kysymyksiä tarkemmin sekä se antoi meille paremman mahdollisuuden analysoida opiskelijoiden käsityksiä omasta tietotaidostaan. Kuitenkin, mikäli kysely olisi täynnä pelkästään avoimia kysymyksiä, voi niihin

vastaaminen alkaa puuduttaa, jolloin vastausten pituus ja laatu voi heiketä. Kyselyn looginen jäsentely ja eteneminen tukee vastaajien kysymysten ymmärtämistä sekä vastausten säilymisen laadukkaina (Ronkainen & Karjalainen 2008, 37). Lisäksi pelkät avoimet kysymykset olisivat saattaneet tuottaa meille liian kirjavaa tietoa aiheesta (Hirsijärvi ym. 2014, 200–201).

Itse kysely toteutettiin kurssin vastuuopettajan kanssa yhdessä ennalta sovittuna päivämääränä. Näin varmistimme sen, että saamme kerättyä vastauksia mahdollisimman usealta opiskelijalta. Pelkästään sähköpostitse lähetetty kysely ei mielestämme taannut tarpeeksi suurta määrää vastaajia ja huolella kirjoitettuja vastauksia. Kyselyn täyttämisen helpottamiseksi loimme kyselyä varten QR-koodin, jotta opiskelijoiden oli mahdollisimman helppo päästä suoraan kyselyyn.

Kyselyn loimme TAMKin E-lomakejärjestelmään. Tämä mahdollisti vastausten dokumentoinnin yhteen paikkaan suoraan sellaisinaan sähköisesti sekä varmisti opiskelijoiden anonymiteetin. Tällöin aineiston laatu pysyy luotettavana eivätkä omat näkökulmamme pääse vaikuttamaan vastausten dokumentointiin. Esimerkiksi suullisen tiedon tallentaminen kirjoittamalla voisi muuttaa vastausten sisältöä, sillä usein ymmärrämme ja tulkitsemme asian oman näkökulmamme kautta, vaikka vastaaja olisikin tarkoittanut vastauksellaan jotain muuta (Eskola & Suoranta 1998, 146).

Pyrimme luomaan kyselyn täyttämiselle rauhoitetun hetken, jotta kukaan ei tuntenut painostusta vastata mahdollisimman nopeasti. Tämä mahdollisti kyselyyn vastaajille hetken aidosti pohtia vastauksiaan ja tuottaa laadukasta tietoa meille. Olennaista oli myös testata, kuinka kauan kyselyyn menee vastata, jotta kukaan ei tunne harmia tilanteen pituudesta tai omasta vastausajastaan. (Vilkkä 2021, 85.) Testimme mukaan kyselyyn vastaamiseen menisi noin 10–15 minuuttia, jonka ilmoitimme myös kohdejoukolle tiedotteessa (Liite 2).

3.4 Aineiston analyysi ja kuvaus

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään analyysin avulla ymmärtämään jotain (Hirsijärvi ym. 2014, 224). Tällaisissa tutkimuksissa aineiston keruu ja aineiston analysointi on tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään. Aineistoa analysoidessa kerätään jatkuvasti uutta tietoa aineistosta, joka jälleen uudelleen analysoidaan. (Kananen 2014, 99–100.) Opinnäytetyössämme lähdimme analysoimaan laadullista aineistoa aineistolähtöisesti. Aineistolähtöiselle analyysille tyypillistä on, että aineisto ohjaa analyysien tuottamista. Aiemmat tutkimukset eivät siis ohjaa esiin nousevia asioita, vaan aineiston analyysi määrittää sen. (Hakala 2024, 79–80.)

Aineistolähtöinen analyysi voidaan jaotella kolmivaiheiseksi prosessiksi: aineiston pelkistäminen, aineiston ryhmittely ja teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122). Aineistolähtöisen analyysin mukaisesti lähdimme pelkistämään vastauksia ja samalla karsimme ylimääräisen tiedon pois. Tämän avulla saimme vastauksista selville tutkimuksellemme tärkeitä käsitteitä.

Seuraavana vaiheena oli aineiston ryhmittely. Aiemmin tehdyn pelkistämisen avulla saimme luotua kategorioita termeistä ja teemoista, joita vastauksista ilmeni. Etenkin usein ilmi tulleet käsitteet vastauksissa sekä vastausten yksittäiset poikkeukset huomioimme.

Viimeisenä vaiheena on Tuomen ja Sarajärven (2018, 125) mukaan teoreettisten käsitteiden luominen. Tässä yhdistelimme jo syntyneitä kategorioita ja vertailimme niitä keskenään. Näin luomme uusia yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia eli aineistoanalyysiä. Laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti analysointia tapahtui koko prosessin läpi (Kananen 2014, 18).

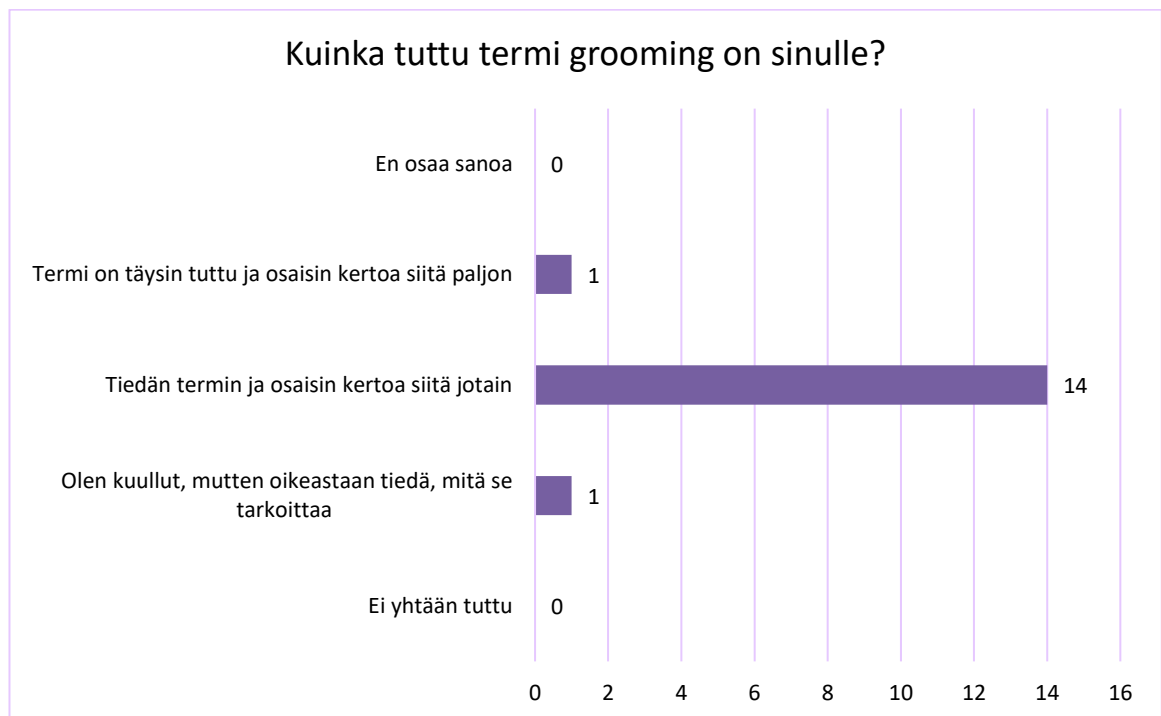
Kaiken kaikkiaan kyselyymme vastasi kuusitoista (16) lapsi- ja perhelähtöisen moduulin valinnutta sosionomiopiskelijaa. Vastaajista toisen vuoden opiskelijoita oli yhdeksän (9) ja kolmannen vuoden opiskelijoita seitsemän (7). Jokainen opiskelija vastasi kaikkiin kyselylomakkeen kysymyksiin. Avointen kysymysten osalta vastaukset olivat lyhyitä ja napakoita, noin kahden lauseen mittaisia keskimää-

räisesti. Vastaukset ovat täysin vastaajien omia näkemyksiä ja kokemuksia aiheeseen liittyen, joita olemme analysoineet asianmukaisesti laadullisen tutkimuksen periaatteita noudattaen. Strukturoitujen kysymysten vastausmäärät ovat näkyvissä kvantitatiivisen aineistoanalyysin mukaisesti.

4 TUTKIMUSTULOKSET

4.1 Vastaajien tietoisuus groomingista

Huomattavan suurin osa vastaajista koki tietävänsä grooming-termin ja osavansa kertoa siitä jotain (Kuvio 1). Kyselylomakkeessa (Liite 1, kysymys 2.2.) kysyimme vastaajilta, missä he ovat kyseiseen termiin törmänneet. Kysymyksessä oli valmiita vastausvaihtoehtoja ja niistä pystyi valita useamman kuin yhden vastauksen. Kuviosta 2 näkyy, että kyselyyn vastanneille opiskelijoille termi oli erityisen tuttu somesta (14), opinnoista (12) ja uutisista (9).

KUVIO 1. Sosionomiopiskelijoiden tietoisuus grooming-termistä (n = 16).

KUVIO 2. Vastaajien tietolähde grooming-termiin (n = 16).

Yleisesti voidaan siis todeta, että termi on tuttu sosionomiopiskelijoiden keskuudessa. Nykypäivänä grooming-termi on sosionomiopiskelijoiden keskuudessa tunnettu, mutta sisällöllisesti sitä ei osata selittää tai kuvata sen tarkemmin. Yksi (1) vastaajista on vastannut tietävänsä termin ja osaavansa kertoa siitä paljon (Kuvio 1).

Laadullisena aineistona oli opiskelijoiden omia määritelmiä groomingin käsitteestä. (Liite 1, kysymys 2.3.) pyysimme opiskelijoita määrittelemään grooming omin sanoin lyhyesti. Vastauksia analysoidessa ilmeni, että suurin osa vastaajista määrittelee groomingin tekona, jossa lasta pyritään houkuttelemaan tai johdattelemaan seksuaalisiin tekoihin. Myös samalla tavalla mekin olimme määritelleet termin teoriaosuudessa.

”Aikuinen valmistelee lasta seksuaaliseen hyväksikäyttöön esim. somessa”

”Lapsen valmistelua seksuaaliseen tekoon tai tarkoitukseen”

”Netissä tapahtuvaa lapsen ”valmistelua” seksuaaliseen hyväksikäyttöön”

Osa vastauksista osoittaa jonkinlaista tietämystä aiheesta, mutta ei yksiselitteisesti selitä termiä. Vastaukset kuitenkin sivuavat groomingia, esimerkiksi vastauksissa mainitaan erilaisista tyyleistä, miten grooming voi ilmetä.

”Esimerkiksi lovebombing”

”Netissä aikuinen yrittää tietoisesti lapselle jutella esittäen nuorempaa”

Vastausten perusteella voi todeta, että suurin osa vastaajista tietää ja osaa selittää termin. Osalla termin tarkka määritelmä on hieman vaillinainen, mutta vastauksesta on havaittavissa selkeä yhteys groomingiin.

4.2 Vastaajien valmiudet uhrin tunnistamiseen ja kohtaamiseen

Laadullista aineistoa saimme kerättyä myös selvitetessä vastaajien valmiuksia tunnistaa groomingin uhriksi joutunut lapsi. Kyselyssä (Liite 1, kysymys 3.1.) pyysimme vastaajia kertomaan omin sanoin, millaisista merkeistä voisi tunnistaa, että lapsi on joutunut groomingin uhriksi. Esimerkkeiksi olimme antaneet psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset merkit.

Vastauksista nousee esille samoja piirteitä ja merkkejä, joita itse olimme nostaneet teoriaosuuteen. Opiskelijoiden vastauksissa näkyi erityisesti traumareaktiot. Näitä voivat olla esimerkiksi ahdistuneisuus, pelko ja vetäytyneisyys. Yli puolet vastaajista olivat vastanneet jonkun tai jotkut edellä mainituista merkeistä. Muita esille nousseita merkkejä olivat haasteet sosiaalisissa suhteissa, univaikeudet, oman puhelimen salailu, häpeä ja yliseksuaalisuus.

”Ahdistunut, hiljainen, yliseksuaalinen, eristäytyminen sosiaalisista suhteista”

”Sosiaaliseen mediaan liittyvä ahdistus ja pelko sekä haasteet sosiaalisissa suhteissa”

”Traumat ja pelkotilat, luottamus ongelmat”

Vastauksissa nousi esille groomingin merkkien olevan monenlaisia tai vaikeasti havaittavia. Vastauksissa mainitaan merkkien ilmeneminen hyvin yksilökohtaisesti ja jokaisen lapsen oireilun näkyvän eri tavalla. Vastauksista on huomattavissa, että opiskelijat tiedostavat uhrissa ilmenevän merkkejä, mutta eivät osaa avata näitä sen tarkemmin.

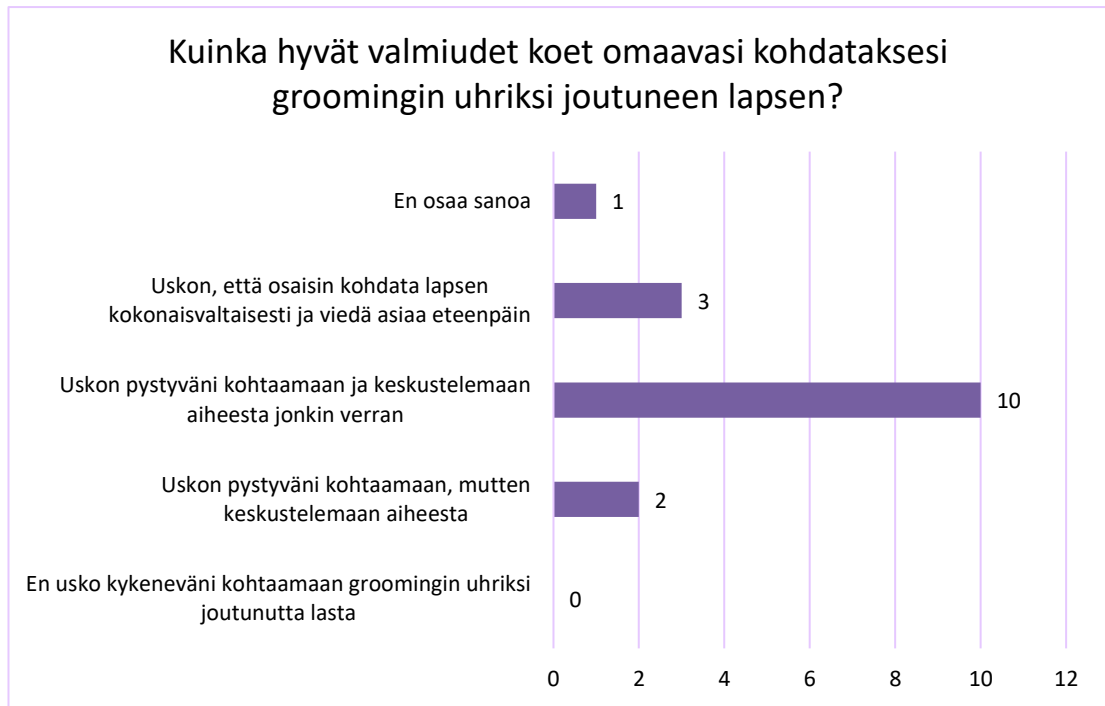
”... pitää osata lukea rivien välistä”

”... ei välttämättä mitään ”erityistä” spesifiä merkkiä.”

”Vaikea tunnistaa, käytös voi muuttua, näkyy jokaisella eri tavoin”

Muutama vastaaja puolestaan vastasi, ettei koe osaavansa tunnistaa merkkejä. Kaiken kaikkiaan kaikkien vastausten perusteella voi siis todeta, että suurin osa sosionomiopiskelijoista osaa nimetä useammankin kuin yhden merkin groomingin uhriksi joutuneesta lapsesta. Vastauksista on kuitenkin havaittavissa hieman hajontaa vastaajien tietotaidoissa uhrin tunnistamiseen.

Pyysimme kyselyssä opiskelijoita arvioimaan omia valmiuksiaan uhrin kohtaamiseen (Liite 1, kysymys 3.2.). Kvantitatiivisen analyysin mukaisesti kuviosta 3 on havaittavissa, että suurin osa vastaajista (10) on vastannut kohdan ”Uskon pystyväni kohtaamaan ja keskustelemaan aiheesta jonkin verran”.

Kuvio 3. Opiskelijoiden kokemus omasta valmiudestaan groomingin uhrin kohtaamiseen (n = 16).

Lomakkeessa (Liite 1, kysymys 3.3.) pyydettiin vastaajia kertomaan omin sanoin uhrin kohtaamisesta. Kvalitatiivisen analyysin perusteella osion vastauksissa oli hyvin paljon hajontaa. Esille nousi kuitenkin vahvasti tilanteessa sensitiivisesti toimiminen. Vastauksissa mainittiin muun muassa lapsen sensitiivinen kohtaaminen ja turvallisuudentunteen luominen. Vastauksista kävi ilmi myös lapsen kohtaaminen luottamuksella ja aidosti kuunnellen, mitä lapsella on sanottavana.

”Kiireettömästi ja avoimesti, luotettavana aikuisena lapselle, ei syylistämistä”

”Lapsentasoisesti, luottamusta vahvistavasti ja selviytymistä korostavasti”

”Traumasensitiivisesti, validoiden, toisin esille että ei ole hänen syynsä”

”Avoimesti, tuomitsematta lapsea, kuunnellen.”

Sosionomiopiskelijat ilmaisivat vastauksissaan tärkeänä näkökulmana myös tilanteen selittämisen lapselle ikätasoisesti sekä lapsen tunteet ja tarpeet huomioiden. Opiskelijat osoittivat vastauksissaan tietämystä psykoedukaatiosta ja seksuaalikasvatuksesta.

”Sensitiivisesti, antaisin tilaa ja aikaa, kertoisin groomingista hänelle”

”Myötätunnolla ja lapsentahtisesti. Selittäen ilmiön ikätasoisesti”

”Kuuntelisin ja antaisin kertoa ominsanoin. Sanoittaisin rajoja mitä jokaisella on”

Vastauksissa on nähtävillä myös konkreettisia jatkotoimenpiteitä, miten tilanteessa voisi toimia. Vastausten perusteella opiskelijoilla on käsitys siitä, millaisilla toimenpiteillä tilanteessa olisi hyvä edetä. Kysymyksen asettelussa (Liite 1, kysymys 3.3.) emme asettaneet vastaajaa mihinkään asemaan (esimerkiksi vanhempi, työntekijä lasta kohdatessa). Vastauksista ei myöskään käy ilmi, missä asemassa vastaajat kohtaavat lapsen.

”... selvittäisin kuka, mistä kuinka kauan, nuoren vointi”

”... Kysyisin tilanteesta ja jatkaisin siitä eteenpäin”

”... kertoisin lapsen huoltajalle asiasta”

Vastausten yleinen linja kohtaamiseen liittyen oli selkeästi turvallisen tilan luominen ja lapselle tilanteen selittäminen. Vastauksista ilmeni paljon niin tunnetasolla kuin tietotasollakin kohtaamista. Keskeistä oli lapsen kanssa keskustelu aiheesta sekä tilanteen selvittäminen ja eteenpäin vieminen.

4.3 Grooming osana sosionomien tutkinto-ohjelmaa

Opinnäytetyömme kohdejoukkona olleet TAMK:n sosionomiopiskelijat saivat kertoa kyselyn (Liite 1) viimeisessä osiossa (kysymys 4.1.) kokemuksiaan liittyen opintojensa aikana saamiinsa tietoihin groomingista. Kuviosta 4 käy ilmi, että seitsemän (7) vastaajista kokee saaneensa tietoa jonkin verran, neljä (4) vähän ja viisi (5) ei koe saaneensa tietoa.

KUVIO 4. Sosionomiopiskelijoiden kokemus tiedon saannista opintojen aikana groomingiin liittyen (n = 16).

Lomakkeen avoimeen kysymykseen (Liite 1, kysymys 4.2.) saimme paljon hajontaa. Opiskelijoilla oli hyvin risteävät kokemukset liittyen aiheen käsittelyyn. Osa koki, että opinnoissa ei ole käsitelty groomingia yhtään tai aivan liian vähän, kun taas osa koki käsitelleensä aihetta joko opinnoissa yleisesti tai kyseisellä opintojaksolla. Yleinen näkökulma oli kuitenkin se, ettei aihetta ole käsitelty tarpeeksi ja tiedon lisäämiselle olisi tarvetta. Perusteluina tälle ilmeni muun muassa aiheen yleisyys nykypäivänä, oman ammatillisuuden kehittäminen ja se, ettei aiheesta puhuta tarpeeksi.

”... Koen tarpeelliseksi, jotta kohtaaminen helpottuisi”

"Kyllä se olisi hyvä. Se on somesta tullut yleiseksi ja tietoisuutta tulisi lisätä"

"... Olisi kyllä hyvä lisätä groomingista puhumista."

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 TAMKin sosionomiopiskelijoiden tietoisuus groomingista terminä

Vastauksia analysoidessamme huomasimme, että opiskelijoilla on jo tietoa liittyen groomingiin. Kuten edellä mainittua, grooming voidaan määritellä lapsen suostutteluna ja johdatteluna seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Groomingin prosessissa aikuinen luo luottamussuhdetta lapseen aikomuksenaan johdatella lapsi seksuaalisen väkivallan uhriksi. (Karjalainen 2007, 16; Laitinen 2007, 33.) Myös suurin osa opiskelijoista oli määritellyt grooming-termin omin sanoin edeltävän määritelmän mukaisesti.

Suurin osa määritelmistä oli meidän mielestämme täsmällisesti kirjoitettu ja teoriatietoa vastaavaa. Kuitenkin vastauksista oli havaittavissa jonkinlaista epävarmuutta, sillä suurin osa vastaajista oli vastannut ”osaavansa kertoa aiheesta jostain”. Tuloksia analysoidessamme kuitenkin huomasimme, että suurimmalla osalla vastaajista oli mielestämme paljon tietoa aiheeseen liittyen. Avoimista vastauksista ilmeni aiheeseen liittyvää tietotaitoa, jota ei kuitenkaan strukturoituihin kysymyksiin tuotu ilmi. Tämä voi mahdollisesti kertoa siitä, että sosiaalialan opiskelijat ovat kiinnostuneita sosiaalialaan liittyvistä ilmiöistä sekä lasten ja nuorten sosiokulttuurisesta ympäristöstä. Tämän vuoksi termi on tuttu. Opiskelijat kokevat mahdollisesti kuitenkin epävarmuutta omista taidoistaan eivätkä uskalla tuoda omaa osaamistaan rohkeasti esille.

Sosiaalialan ammattilaiset kohtaavat epävarmuutta työkentällä. Se on tunne, josta on mahdoton päästä täysin eroon, mutta toisaalta sitä voi oppia lievittämään. (Rantanen 2022.) Tutkimuksemme kohdejoukkona olevat sosionomiopiskelijat eivät ole välttämättä vielä kiinni työelämässä. On mahdollista, että tutkimuksemme aiheen sensitiivisyys sekä vähäinen työkokemus kentältä luo vastaajille epävarmuutta omista taidoistaan, mikä heijastuu vastauksiin epävarmuutena. Se ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että sosionomiopiskelijoilla on tietoisuutta teemaan liittyen.

Kyselyn perusteella opiskelijat olivat kuulleet groomingista etenkin sosiaalisen median, opintojen ja uutisten kautta. Kysely ei kuitenkaan tarkenna esimerkiksi sosiaalisen median osalta, missä siellä termiin on kohdattu. Vastausten perusteella voi kuitenkin päätellä, että sosiaalisen median ympäristöt ovat yksi suurimmista tiedonlähteen välittäjistä opintojen ja uutisten rinnalla. On tärkeää huomioida kuitenkin alusta, jossa termiin on törmätty. Alusta, jossa termiin on törmätty, voi vaikuttaa käsitykseen groomingista. On hyvä pohtia, onko kyseessä ollut mässäilevä klikkiotsikko vai faktaperustainen sivusto ja miten julkaisun alusta vaikuttaa tiedon sisältöön.

Toisaalta kysymyksen vastausvaihtoehdot rajasivat opiskelijoilta mahdollisuuden perustella omin sanoin omaa kokemustaan tietoisuudestaan termiin liittyen. Avoimella kysymyksellä kartoitimme ainoastaan vastaajien omaa näkemystä, mitä termi tarkoittaa, emme niinkään sitä, miten he oikeasti kokevat ymmärtävänsä termin. Tältä osin saamamme tieto jää osin vaillinaiseksi ja jättää vastauksiin tulkinnanvaraisuutta.

5.2 Opiskelijoiden valmiudet uhrin tunnistamiseen ja kohtaamiseen

Pyysimme opiskelijoita kertomaan omin sanoin merkkejä ja piirteitä, joista groomingin uhrin voisi tunnistaa. Useinkaan groomingin uhrissa ei ole yksiselitteisiä merkkejä uhriksi joutumisessa. Jokainen uhri reagoi tilanteeseen ja tapahtuneeseen omalla tavallaan. Esimerkiksi lapsen normaalista poikkeava käytös, psyykinen ja sosiaalinen oireilu voivat olla merkkejä uhriksi joutumisesta. Tapaamiseen asti johtanut groomaus voi näkyä myös fyysisinä vammoina. (Valoaho 2013, 25.)

Opinnäytetyössämme halusimme kartoittaa, onko opiskelijoilla tietoa, millaisista piirteistä hyväksikäytön voisi tunnistaa. Tämän vuoksi pyysimme opiskelijoita kertomaan omin sanoin mahdollisia merkkejä groomauksesta, jotta voisimme hahmottaa opiskelijoiden todellista tietoutta sekä valmiuksia groomingin uhrin kohtaamiseen. Monipuolisten vastausten varmistamiseksi annoimme fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset ilmenemistasot esimerkeiksi piirteiden esiintymiselle.

Kyselyn vastaukset mukailevat hyvin pitkälti meidän teoriasuuteen nostamiamme piirteitä. Erityisesti traumareaktiot, ahdistus, pelko ja vetäytyneisyys nousivat esille. Traumareaktiot jättävät vastauksen hieman avoimeksi, sillä traumareaktiot voivat olla laaja kirjo erilaisia piirteitä ja jokainen vastaaja on voinut tarkoittaa sillä eriä. Yleisesti ottaen traumaoireilu voi näkyä esimerkiksi pelkotiloina, ahdistuneisuutena sosiaalisissa tilanteissa, uni- ja alkoholiongelmina, masentuneisuutena, pakko-oireisena häiriönä ja posttraumaattisena stressireaktiona (Mieli ry 2024). Kuitenkin lähes kaikki vastaukset pyörivät samanlaisten piirteiden ympärillä, minkä vuoksi voidaan todeta, että kyselyyn vastanneet tietävät paljon tai ainakin joitakin mahdollisia merkkejä groomingin uhriksi joutuneessa lapsessa.

Kohtaamisessa kartoitimme myös vastaajien tapaa kohdata groomingin uhri. Kyselyssämme emme tarkentaneet, millaisessa asemassa he lapsen kohtaavat. Myöskään vastauksista tämä ei suoranaisesti käy ilmi. Joka tapauksessa lähes jokaisessa vastauksessa yhtenäistä oli se, että lapsi kohdataan avoimuudella ja turvallisuuden tunnetta korostaen. Vastauksista näkyi myös sensitiivisyys ja arvostava asenne lasta ja lapsen kertomaa kohtaan. Lapsen hyvä kohtaaminen ja asioiden puheeksi ottamisen perusta muodostuu aikuisen arvostavasta ja avoimesta tyylistä kohdata (Valoaho 2013, 24). Näin ollen lapsen on helpompi puhua asioistaan vapaammin, jolloin aikuisen on mahdollista poimia lapsen puheesta avainsanoja, joilla lähteä viemään keskustelua eteenpäin.

Osassa vastauksista ilmeni konkreettisia toimenpiteitä ja keinoja, kuinka tilanteessa voisi toimia. Vastauksista ilmeni, että tilanteen eteenpäin viemisen lisäksi keinoina voisi olla esimerkiksi grooming-ilmiöstä selittäminen lapselle ikätasoisesti ja lapsen tunteiden ja kokemusten sanoittaminen. Näitä edellä mainittuja keinoja voidaan myös kuvata termillä psykoedukaatio. Lapsi saa psykoedukaation avulla itselleen tietoa tapahtuneesta ja työkaluja tilanteen ymmärtämiseksi. (Vehkaoja 2020.) Tiedon lisääminen ja tunteiden ymmärtäminen helpottaa traumaattisen tapahtuman käsittelyä ja siitä selviämistä.

On huomioitava, että tapaukseen reagointi ja konkreettiset toimet voivat myös hieman muuttua riippuen vastaajan roolista. Esimerkiksi ammattilaisena tilanteen

kohtaaminen on hyvin erilaista verrattuna huoltajana tilanteen kohtaamiseen. Ammatilainen on opintojen ja työelämän kokemuksen myötä opetellut tietoisesti omien tunteiden ja reaktioiden tarkastelua. Vastaavasti huoltaja voi suhtautua tilanteeseen paljon tunnepitoisemmin, jolloin kohtaamisen laatu voi muuttua.

Seksuaalinen hyväksikäyttö voi herättää paljon tunteita kenessä tahansa. Tilanne voi herättää myös ammatillisessa paljon ajatuksia tai kipeitä muistoja menneisyydestä. Hyvää ammatillisuutta on kuitenkin pystyä ottamaan vastuu omista tunnereaktioista ja erottamaan ne tilanteesta. (Mattila 2007, 18.) Olisi tärkeää, että ammatilainen kykenee erottamaan omat tunnereaktionsa tilanteesta, jotta lapsella on mahdollisuus omiin tunteisiinsa (Silvennoinen 2004, 54–55). Vaikka vastausten perusteella jokainen on osannut kuvailla kohtaamistaan jollain tavoin, emme voi yksiselitteisesti yleistää, pitääkö kohtaamistapa käytännötilanteessa paikkaansa. Tärkeintä on kuitenkin huomata, että sosionomiopiskelijoilla on tunne siitä, että osaisivat kohdata uhrin ja kertoa kohtaamistilanteesta sekä sen etenemisestä.

5.3 Opiskelijoiden kokemus grooming-teemasta osana opintoja

Kyselyn vastausten perusteella voidaan todeta, että TAMKin sosionomiopiskelijat ovat saaneet jonkin verran tai vähän tietoa opintojen kautta. Osa vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, etteivät ole saaneet yhtään opetusta groomingista. Vastauksista oli nähtävillä myös se, ettei kukaan kokenut saaneensa paljon tietoa tai valmiuksia opintojen kautta groomingista tai sen uhrin kohtaamisesta.

Tämän perusteella voidaan todeta, että opinnot eivät juurikaan käsittele groomingia. Emme voi kuitenkaan todeta, ettei sitä sivuttaisi opinnoissa tai ettei siitä olisi käytetty toista termiä, sillä osa vastaajista oli kertonut kuulleensa groomingista opintojen aikana. Kuitenkaan opinnoissa ei ole varsinaista opintokokonaisuutta groomingille. Oppiminen groomingista ja tiedon kartuttaminen jää siis pitkälti opiskelijan omalle vastuulle. Opinnot itsessään antavat kuitenkin paljon valmiuksia esimerkiksi hyvään kohtaamiseen, tunnetaitojen vahvistamiseen, puheeksi

ottamiseen, seksuaalikasvatukseen sekä ennaltaehkäisevään väkivaltatyöhön. Näitä taitoja voidaan tietysti hyödyntää myös groomingin uhria kohdatessa.

Vastauksista ilmeni, että suurin osa vastaajista kokisi tiedon lisäämisen tarpeelliseksi osaksi opintoja. Kyselyssä pyysimme antamaan esimerkkejä piirteistä, jotka voisivat viestiä groomingin uhriksi joutumisesta. Muutamassa vastauksessa mainittiin suoraan, etteivät he koe tunnistavansa groomingin uhria. Nämä vastaukset voivat viestiä siitä, että samanlaiset piirteet lapsessa voivat kertoa myös monenlaisista muista haitallisista tekijöistä lapsen elämässä eivätkä suoraan kerro groomingin uhriksi joutumisesta. Tämän vuoksi piirteitä ei ole osattu nostaa esille vastauksiin. Toisaalta se voi myös kieliä epävarmuudesta omaa ammatillisuutta kohtaan tai olla suoranainen viittaus tiedon lisäämiseen groomingista.

Tutkimustuloksemme osoittavat, että sosionomiopiskelijoilla on epävarmuutta grooming-teeman suhteen. Osa vastauksista oli hieman ristiriidassa keskenään. Esimerkiksi grooming-tietoisuutta koettiin olevan jonkin verran, mutta muiden vastausten perusteella tietoisuus teemasta sekä valmiudet tunnistamiseen ja kohtaamiseen näyttäytyivät meille hyvinkin laajana. Tällainen epävarmuus vastauksissa viestii siitä, että groomingin lisääminen osaksi opintoja olisi tarpeen. Olisi hyvä, että opinnot antaisivat parhaat mahdolliset valmiudet työelämään siirtymiseen ja ammatillisen itsevarmuuden kehittymiseen. Totta on myös kuitenkin se, että ammatillisuus kehittyy läpi työuran.

6 POHDINTA

6.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) mukaan hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Näiden periaatteiden noudattaminen ja niiden käytäntöjen mukaisesti toimiminen on tarkoituksenmukaista läpi koko tutkimuksen ja tieteellisen toiminnan elinkaaren. On tutkijan vastuulla tuntea periaatteet ja toimia niiden mukaisesti (Hirsjärvi ym. 2014, 23). Jokaisessa opinnäytetyömme vaiheessa olemme huomioineet nämä peruseriaatteet ja pyrkineet toimimaan niiden mukaisesti.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuseettiset piirteet korostuvat. Tutkijan asema on merkittävässä roolissa aineiston koostuessa arkielämän tilanteista ja ajatuksista. Tällöin eettisillä näkökulmilla on vaikutus tutkijan tekemiin ratkaisuihin työssään. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 147.) Eettisesti hyvää tutkimusta tehdessä on siis osattava tarkastella omia lähtökohtia eettisyydelle ja huomioitava etiikka prosessin jokaisessa vaiheessa. Opinnäytetyötä tehdessämme kiinnitimme huomiota etenkin omiin ennakkokäsityksiimme teemasta. Meillä molemmilla oli paljon ennakkotietoa sekä oletuksia aiheesta ja tulevista vastauksista. Tämän vuoksi pohdimme paljon objektiivista suhtautumista teemaan sekä pyrimme huomioimaan sen esimerkiksi kyselylomakkeen kysymyksiä ja asettelua luodessa.

Ennakointi tukee eettisyyden toteutumista. Esimerkiksi lupien ja suostumusten kerääminen sekä ennakoarviointi eettisistä näkökulmista on hyvä huomioida ja toteuttaa ennen tutkimuksen aloittamista. Keskeistä on huolellinen tutkimuksen suunnittelu, toteutus ja koko prosessin dokumentointi. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023.) Myös tutkimusaiheen selkeyttäminen ja sen lähtökohdat on hyvä avata ja perustella (Tuomi & Sarajärvi 2018, 154). Hoidimme tarvittavat luvat yhteistyötahomme TAMKin kanssa sekä loimme tarkan suunnitelman tutkimuksen toteuttamiselle, aineiston keruulle ja käsittelylle sekä sen hävittämiselle.

Opinnäytetyötä tehdessämme kohtasimme haasteena muun muassa grooming-termin rajaamisen. Kuten edellä mainittua, grooming on lapsen johdattelua seksuaalisiin tekoihin. Teemana se on kuitenkin hyvin laaja. Ensimmäisenä teimme päätöksen puhua opinnäytetyössämme kaikista alle 18-vuotiaista lapsina. Emme kokeneet tarkoituksenmukaiseksi rajata uhreja tiettyyn ikäryhmään, sillä joka tapauksessa jokainen alaikäinen aikuisen toimesta seksuaalisiin tekoihin houkutteltu lapsi on uhri ja kyseessä on alaikäiseen kohdistunut rikos. Teimme myös tietoisien valinnan rajata grooming internetissä tapahtuvaan houkutteluun, sillä alustana internet mahdollistaa uudenlaisen houkuttelun keinon ja yhteyden hakemisen lapseen.

Tieteellistä tutkimusta tehdessä on tärkeä pyrkiä välttämään virheitä ja tekemään laadukasta sekä luotettavaa työtä. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus arvioidaan sen validiteetin ja reliabiliteetin kautta. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, onko tutkimuksessa tutkittu mitä on ollut tarkoituskin tutkia ja reliabiliteetilla taas sitä, onko tutkimustulos toistettavissa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160.) Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tukee tutkijoiden tarkka raportointi tutkimuksen eri vaiheissa sekä päätösten syntymisessä (Hirsjärvi ym. 2014, 232–233). Tutkimuksen suunnitelman mukaisesti tutkimme sitä, mitä lähdimmekin tutkimaan. Halusimme selvittää sosionomiopiskelijoiden valmiuksia tunnistaa ja kohdata uhri sekä heidän kokemuksiaan opintojen sisällöstä suhteessa groomingiin. Näihin kysymyksiin saimmekin vastauksia. Tietyiltä osin olisimme voineet tehdä kyselyyn muutoksia monipuolisempien vastausten saavuttamiseksi ja tulosten laajentamiseksi.

Tutkimuksemme luotettavuutta haastaa kuitenkin lyhyet vastaukset avoimissa kysymyksissä. Lyhyet ilmaisut jättävät paljon tulkinnanvaraansa vastauksiin, eikä näin ollen voida tehdä tarkkoja johtopäätöksiä vastausten pohjalta. Pidemmät vastaukset olisivat antaneet tarkempia ja monipuolisempia näkökulmia johtopäätöksiin. Mahdollisesti tutkimuksen toteuttaminen haastatteluna olisi myös rikastanut aineistoamme ja lisännyt tutkimuksen luotettavuutta.

Tutkimuksemme luotettavuutta haastaa myös suhteellisen pieni otanta. Kurssille oli ilmoittautunut 35 opiskelijaa, mutta kyselyn toteuttamispäivänä paikalla oli 16

opiskelijaa. Näin ollen saimme kyselyymme vastauksia vain noin puolikkaalta kohdejoukolta. Meillä ei ole tiedossa, miksi kaikki opiskelijat eivät ole olleet paikalla kyseisenä päivänä. On kuitenkin olennaista pohtia, onko osa opiskelijoista jättänyt tulematta paikalle jostain tietystä syystä. Onko meidän kyselymme toteuttaminen juuri kyseisellä tunnilla ollut syy poisjäämiseen? Tämän kohdejoukon puolittumisen voidaan ajatella horjuttavan tutkimuksen validiteettia, sillä mikäli jokainen opiskelija olisi ollut paikalla ja vastannut kysymyksiimme, olisi tutkimuksemme johtopäätökset voineet olla erilaisia.

Reliabiliteetti puolestaan on hieman haastavaa laadullisten tutkimusten osalta. Jokainen kyselyyn vastannut henkilö on oma yksilönsä. Näin ollen ei voida olettaa, että toinen samantyylinen kohdejoukko antaisi täysin samoja vastauksia. Myöskään opintojaksojen sisältö ei pysy samana, mikäli opettaja tai opetussuunnitelma vaihtuu. Olemme kuitenkin raportoineet jokaisen vaiheen tarkasti, joten tutkimus on toistettavissa vastaavanlaiselle kohdejoukolle vielä uudestaan.

6.2 Opinnäytetyön prosessi ja jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyöprosessimme oli pitkä ja antoisa. Aloitimme prosessin syksyllä 2022, joka jatkui aina loppuvuoteen 2024 asti. Aiheen rajaus vaihtui useaan otteeseen, mutta halusimme pitää kiinni grooming-teemasta. Tämän vuoksi opinnäytetyö oli pitkään mietinnässä aina loppuvuoteen 2023 asti, jolloin löysimme vihdoin meille sopivan rajauksen. Opinnäytetyön aktiivinen työstäminen tapahtui vuoden 2024 aikana. Aikataululliset haasteet viivästyttivät osaltaan opinnäytetyöprosessia. Kesällä ja syksyllä 2024 teimme opinnäytetyötä suunnitelmallisesti lähes viikoittain ja loppusyksyä kohden useita kertoja viikossa.

Kokonaisuutena prosessi oli pitkä, mutta koemme saaneemme prosessista paljon irti. Opimme itsestämme ihmisinä ja tutkijoina sekä toisistamme yhteistyökumppaneina ja ystävinä. Vaikka prosessi oli toivottua pidempi, olemme tyytyväisiä lopputulokseen. Opinnäytetyö on mielestämme mielenkiintoinen ja kompakti kokonaisuus yhteiskunnallisesta teemasta. Saimme vastauksen tutkimuskysymyksiimme ja saavutimme tavoitteemme.

Grooming ei ole häviämässä yhteiskunnasta. Tämän vuoksi koemme, että jatkotutkimuksille olisi ehdottomasti tarvetta. Groomingista kuitenkin löytyy jo tietoa yllättävän paljon. Suurin osa tästä tiedosta on kuitenkin englannin kielellä. Saa-vuttaako tämä tieto siis kaikkia – etenkin kohteena olevia lapsia ja heidän van-hempiaan? Yhtenä jatkotutkimusehdotuksena voisi olla nettiturvapaketin kokoa-minen jo hyvinkin nuorille lapsille. Tietoa löytyy paljon teini-ikäisten netin käytöstä ja turvallisesta netin käytöstä, mutta yhä nuoremmat lapset pyörivät myös netissä ja tarvitsevat samanlaista opastusta netissä olemiseen.

Haluaisimme kuitenkin vielä korostaa, ettei tapausten ennaltaehkäisyyn pitäisi mielestämme olla lasten tai lasten vanhempien vastuulla. Vastuu ennaltaeh-käisyssä ja ilmiön häviämisessä pitäisi olla groomaajilla itsellään. Olisi mielen-kiintoista, jos groomaajien näkökulmasta olisi myös tutkimuksia, mutta ymmärret-tävästikin sellaisen tutkimuksen tekeminen on haastavaa aiheen arkaluontoisuu-den vuoksi. Vielä on paljon työtä tehtävänä internetin saalistajien kitkemiseksi. Miten ilmiö saataisiin poistettua?

LÄHTEET

Dunderfelt, T. 2016. Läsnäoleva kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Granholm, C. 2010. Virtuaalinen auttamisympäristö voimaannuttavan vuorovaikutuksen ja sosiaalisen tuen tarjoajana. Teoksessa Pohjola, A., Kääriäinen, A. & Kuusisto-Niemi, S. (toim.) Sosiaalityö, tieto ja teknologia. Jyväskylä: PS-kustannus, 157–181.

Hakala, J. 2024. Laadullisen tutkimuksen ABC. Menetelmäopas opinnäytetyön tekijälle. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Hirsijärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Helsinki: Kustanneosakeyhtiö Tammi.

Isokorpi, T. 2004. Tunneoppia parempaan vuorovaikutukseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus Oy. E-kirja.

Kananen, J. 2008. Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Karjalainen, L. 2007. Perheessä lapseen kohdistuva seksuaalinen väkivalta. Teoksessa Laiho, M. (toim.) Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja uudet viestintätekniologiat - Moniammatillinen yhteistyö. Pelastakaa lapset ry:n julkaisusarja n:o 8. Forssa: Forssan kirjapaino.

Kauppinen, R. 2007. Virtuaalisen maailman turvattomuus – lapset verkkojen viestintäteknologiassa? Teoksessa Laiho, M. (toim.) Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja uudet viestintäteknologiat - Moniammatillinen yhteistyö. Pelastakaa lapset ry:n julkaisusarja n:o 8. Forssa: Forssan kirjapaino.

Koponen, P. 2017. Lupa Mokata. Helsinki: Kustantamo S&S.

Korkman, J. 2007. Lasten haastattelu epäiltäessä seksuaalista hyväksikäyttöä. Teoksessa Laiho, M. (toim.) Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja uudet viestintäteknologiat - Moniammatillinen yhteistyö. Pelastakaa lapset ry:n julkaisusarja n:o 8. Forssa: Forssan kirjapaino.

Kreivi, J. 2019. Grooming on uhka lasten turvallisuudelle. RIKU-lehti. 3/2019, 21.

Laiho, M. 2007. Lasten seksuaalinen on-line hyväksikäyttö. Teoksessa Laiho, M. (toim.) Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja uudet viestintäteknologiat - Moniammatillinen yhteistyö. Pelastakaa Lapset ry:n julkaisusarja n:o 8. Forssa: Forssan kirjapaino.

Lorenzo-Dus, N. 2022. Digital Grooming: Discourses of Manipulation and Cyber-Crime, Oxford University Press, Incorporated, Oxford.

Mattila, K.-P. 2007. Arvostava kohtaaminen - Arjessa, auttamistyössä ja työyhteisössä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Metzger, M & Falnagin, A. 2013. Credibility and trust of information in online environments: The use of cognitive heuristics. Journal of Pragmatics, 59:210–220.

Mieli ry. 2024. Istunto 3: Tietoa trauman aiheuttamista reaktioista ja selviytymiskeinoista. Viitattu 24.9.2024. <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/harjoitukset/selma-oma-apuohjelma/istunto-3/>

NNECA. 2019. National Network To End Child Abuse. Online Grooming. Viitattu 1.2.2024. <https://nneca.org.uk/infographics/online-grooming/>

O’Connell, R. 2003. A typology of child cybersexplotation and online grooming practices. University of Central Lancashire. Cyberspace Research Unit.

Pelastakaa Lapset. 2021. Grooming lasten silmin – selvitys lasten ja nuorten kokemasta groomingista netissä. Sähköinen versio. Viitattu 28.9.2024. https://www.pelastakaalapset.fi/wp-content/uploads/2023/06/grooming_lasten_silmin_2021-2.pdf

Rantanen, E. 2022. Varmasti epävarma. Talentia-lehti. Viitattu 24.9.2024. <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/varmasti-epavarma/>

Rodríguez-de-Dios I. van Oosten J. & Igartua J-J. 2018. A study of the relationship between parental mediation and adolescents' digital skills, online risks and online opportunities. Computers in Human behaviour. Volume: 82, 186–198. Viitattu 28.9.2024. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0747563218300189>

Ronkainen, S. & Karjalainen, A. 2008. Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Routarinne, S. 2007. Valta ja vuorovaikutus statusilmaisun perusteet. Helsinki: Tammi.

Silvennoinen, M. 2004. Vuorovaikutuksen avaimet. Helsinki: Talentum.

Staksrud, E. 2013. Online grooming legislation: Knee-jerk regulation? European journal of communication 28(2) 152–167.

Tampereen Ammattikorkeakoulu. 2023. Opintotarjonta. Lapsi- ja perhelähtöinen työ. Viitattu 12.8.2024. <https://opendata.tamk.fi/opintotarjonta/search.php#result-72203>

THL. Kouluterveyskyselyn tulokset 2023. Kuutioraportti. Viitattu 20.9.2024. https://sampon.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk2/nuoret/fact_ktk2_nuoret?row=952513L&row=952810L&column=alue-886778.&column=vuosi-952479.&column=ka-987089&column=taustatekija-888288&column=sp-888243&fo=1#

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa - Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Viitattu 17.10.2024. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Valoaho, S. 2013. Ota puheeksi – Internet ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö. Lasten suojele digitaalisessa mediassa. Pelastakaa Lapset ry, 24–25.

Vehkaoja, S. 2020. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön epäily. Väestöliitto. Viitattu 24.9.2024. <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2021/09/8c942af3-3-lapsen-seksuaalisen-hyvakayton-epaily.pdf>

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä: ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Viljakainen, V. & Nygård, S. 2016. Vapaaehtoistoiminta digitaalisen nuorisotyön voimavarana. Teoksessa Lauha, H. & Tuominen, S. (toim.) Kohti digitaalista nuorisotyötä. Helsinki: Paintek Pihlajamäki Oy, 88–91.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake 1 (2)

Kysely grooming-tietoisuudesta ja valmiuksista uhrin tunnistamiseen ja kohtaamiseen TAMKin sosionomiopiskelijoille

Hei!

Olemme neljännen vuoden sosionomiopiskelijoita Tampereen ammattikorkeakoulusta ja olemme toteuttamassa opinnäytetyötämme groomingista. Tämä kysely on osa opinnäytetyötämme ja pyrimme sillä kartoittamaan TAMKin sosionomiopiskelijoiden tietoisuutta groomingista ja uhrin tunnistamisesta sekä kohtaamisesta. Kyselyllä haluamme myös kartoittaa sosionomiopiskelijoide tarvetta liittää grooming yhdeksi teemaksi osana sosionomin opintoja.

Kysely täytetään nimettömästi eikä vastauksista voida päätellä kenenkään yksittäisen vastaajan henkilöllisyyttä. Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista. Kerättyä aineistoa säilytetään sähköisesti vain opinnäytetyön valmistumiseen asti, jonka jälkeen aineisto hävitetään.

Lisätietoja opinnäytetyöstä ja kyselystä saat tarvittaessa Pipsa Heikkiseltä (pipsa.heikkinen@tuni.fi) ja Kia Koivulalta (kia.koivula@tuni.fi).

Kiitos jo etukäteen vastauksestasi!

1. Taustatiedot

1.1. Monenhenko vuoden opiskelija olet? *

--Valitse tästä--

2. Tietoisuus teemasta

2.1. Kuinka tuttu termi grooming on sinulle? *

- Ei yhtään tuttu
- Olen kuullut, mutten oikeastaan tiedä, mitä se tarkoittaa
- Tiedän termin ja osaisin kertoa siitä jotain
- Termi on täysin tuttu ja osaisin kertoa siitä paljon
- En osaa sanoa

2.2. Missä olet kuullut termistä grooming? *

- Opintoissa
- Somessa
- Uutisissa
- Ystävien, perheen tai tuttavien kautta
- Töissä
- Jossain muualla

Jatkuu

Liite 1. Kyselylomake 2 (2)

Jos vastasit jossain muualla,
niin missä?

2.3. Määrittele grooming omin sanoin lyhyesti *

3. Valmiudet uhrin tunnistamiseen ja kohtaamiseen

3.1. Koetko, että osaisit tunnistaa groomingin uhrin? Kerro omin sanoin, millaisista merkeistä voisi mielestäsi tunnistaa, että lapsi on joutunut groomingin uhriksi. Merkit voivat olla esimerkiksi psyykkisiä, fyysisiä ja sosiaalisia. *

3.2. Kuinka hyvät valmiudet koet omaavasi kohdataksesi groomingin uhriksi joutuneen lapsen? *

- En usko kykeneväni kohtaamaan groomingin uhriksi joutunutta lasta
- Uskon pystyväni kohtaamaan, mutten keskustelemaan aiheesta
- Uskon pystyväni kohtaamaan ja keskustelemaan aiheesta jonkin verran
- Uskon, että osaisin kohdata lapsen kokonaisvaltaisesti ja viedä asiaa eteenpäin
- En osaa sanoa

3.3. Kerro omin sanoin, kuinka kohtaisit groomingin uhriksi joutuneen lapsen. Voit kuvailla esimerkiksi tilannetta, mahdollisia kysymyksiäsi sekä jatkotoimenpiteitä. *

4. Grooming osana sosionomin tutkinto-ohjelmaa

4.1. Koetko saaneesi tietoa ja opetusta groomingista opintojesi aikana? *

- En
- Vähän
- Jonkin verran
- Paljon
- En osaa sanoa

4.2. Onko opinnoissa käsitelty tarpeeksi groomingia? Koetko tällaisen teeman lisäämisen osaksi opintoja tarpeelliseksi? Perusteletthan näkemyksesi! *

Liite 2. Tiedote opiskelijoille

Hei!

Olemme neljännen vuoden sosionomiopiskelijoita Tampereen ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä liittyen sosionomiopiskelijoiden tietoisuuteen groomingista sekä heidän taidoistaan tunnistaa ja kohdata groomingin uhri. Samalla tutkimme myös, käsitelläänkö aihetta tarpeeksi opinnoissa ja olisiko sen lisäämiselle tarvetta.

Toteutamme tutkimuksemme lapsi- ja perhelähtöisen moduulin valinneille opiskelijoille sähköisenä kyselynä 22.2. kello 8.30 alkavan oppitunnin alussa. Kyselyyn vastaamiseen menee noin 10–15 minuuttia. Keräämme henkilökohtaisia tietoja vain suostumuslomakkeisiin, henkilötietoja ei voi yhdistää kyselystä kerättyyn tietoon.

Kerättyjä tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja kerätyt tiedot hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Tietoja käytetään vain opinnäytetyössämme.

Kyselyyn osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Jos teillä tulee mieleen mitään kysyttävää, ottakaa rohkeasti yhteyttä!

Ystävällisin terveisin,

Pipsa Heikkinen

pipsa.heikkinen@tuni.fi

Kia Koivula

kia.koivula@tuni.fi

Tampereen ammattikorkeakoulu

Sosionomikoulutus 20SOA